

# Cytryn Rywka

**Kategorie: Biografie**

Urodziła się w Kielcach w 1918 r. W latach 30. rodzina przeprowadziła się do Łodzi i zamieszkała przy ul. Kilińskiego 89. Po wybuchu wojny rodzice z młodszymi córkami wrócili do Kielc, natomiast Rywka z siostrami Gitlą (1914–1944, Stutthof), Zysłą (ur. 1916) i Esterą (1920–1944, Stutthof) pozostały w Łodzi. W getcie siostry zamieszkały początkowo przy ul. Limanowskiego 45, następnie przy Franciszkańskiej 40. Latem 1940 r. Rywka przeniosła się do hachszar (vide) na Marysinie (vide), dołączając do grupy OSA (Organizacja Syjonistyczna Agrokultura). Zapoznała się wówczas z działaczami syjonistycznymi, m.in. Boruchem Praszkierem (vide), bliskim współpracownikiem Mordechaja Chaima Rumkowskiego. Pomogło to jej znaleźć pracę sekretarki, najpierw przy Komisji nadzorującej kuchnię domowe, a później w Wydziale Kuchen (vide) z siedzibą przy ul. Dworskiej 1 (vide). Po otwarciu kuchen publicznych była odpowiedzialna za kuchnię szkolne oraz wydawanie talonów na obierki. Utrzymywała kontakty z działaczami syjonistycznymi, m.in. Chaimem Widawskim, którego uważała za mentora. Widawski nielegalnie wysłuchiwał wiadomości radiowych, po czym dzielił się nimi codziennie w jej biurze. Wspominała, że należała do grupy osób bezpośrednio pomagających Widawskiemu się ukrywać, po tym jak doniesiono Niemcom o nasłuchach radiowych, oraz dostarczyła mu truciznę. Przed śmiercią Widawski przekazał jej prośbę o pochowanie po wojnie w Izraelu. W sierpniu 1944 r. została deportowana z siostrami do Auschwitz, następnie do Stutthofu, i Gierdaw. Wyzwolona została w obozie we Friedrichshof (obecnie Rozogi na Mazurach). W 1946 r. dotarła do Palestyny. Wyszła za mąż za Szmula Chirurga, którego znała jeszcze w getcie. Opublikowała wspomnienia pt. Bridge of Sorrow, Bridge of Hope.

Ewa Wiatr

## Źródła

Opracowanie Wydziału Archiwum o Wydziale Kuchen [w:] Kronika, t.

5, s. 174, 183.

R. Chirurg, Bridge of sorrow, bridge of hope, edited by Rebecca Camhi Fromer, translated from the Hebrew by Arlene and Jerry Aviram, Berkeley, California: JudahL. Magnes Museum 1994.

## Tagi

administracja żydowska świadectwa

**Data aktualizacji: 31-07-2026**

**Data dodania: 07-08-2025**